

POKOLENIA W GRZE WYBORCZEJ

Wyniki badań socjologicznych¹ sygnalizują, że obok podziałów wynikających z zajmowanych przez nas pozycji społecznych istotnym czynnikiem różnicującym polskie społeczeństwo staje się przynależność pokoleniowa.

Pokolenie weteranów Solidarności

Popatrzmy na sytuację polityczną dwóch pokoleń: na pokolenie „weteranów Solidarności”, którzy w roku 1980 mieli przynajmniej 20 lat oraz na pokolenie „młodych III RP” urodzonych po roku 1989. Ci pierwsi są już w wieku emerytalnym. Ich wspólne doświadczenie społeczno-polityczne obejmuje: Porozumienia Sierpniowe, 16 miesięcy kruszenia komunizmu przez Solidarność, stan wojenny, Okrągły Stół, wybory 4 czerwca 1989 oraz powołanie rządu Tadeusza Mazowieckiego. Ci drudzy są w wieku 18-35 lat. Ich wspólne doświadczenie społeczno-polityczne obejmuje: wejście do Unii Europejskiej w roku 2004 (możliwość swobodnego podróżowania po Europie Zachodniej), upowszechnienie Internetu w latach dwutysięcznych oraz pandemia covid-19 w latach 2020-2022.

Zauważamy, że charakter procesów tworzących historyczne ramy ich wspólnego losu jest w przypadku każdego z tych pokoleń całkowicie odmienny. Stąd oczywiste są różnice między tymi pokoleniami. Równocześnie jednak można wskazać pewne cechy wspólne. Jeżeli weźmiemy pod uwagę orientacje światopoglądowe, to stwierdzimy, że zarówno w pokoleniu „weteranów Solidarności”, jak i w pokoleniu „młodych III RP” występuje wyraźny podział na zwolenników orientacji liberalnej oraz zwolenników orientacji konserwatywnej.

To zróżnicowanie pomiędzy zwolennikami demokracji liberalnej z silnym ładunkiem indywidualnych wolności a stronnikami demokracji narodowo-konserwatywnej, zorientowanej na utrwalanie suwerennej polskości, występowało zarówno w latach 1980-81, jak też w latach 1989-91, kiedy powstawały ramy ustrojowe III RP. W końcu

---

¹ CBOS opublikował raport CBOS FLASH Nr 54/2025 pt. „Portrety największych elektoratów partyjnych”, oprac. Barbara Badora.

znalazło swój wyraz instytucjonalny w antagonistycznych koncepcjach ideowych partii PO (2002) i PiS (2001) oraz w przeciwstawnych orientacjach światopoglądowych wyborców tych partii. Okazało się, że osoby należące do tego samego pokolenia w praktyce należą do różnych wspólnot pokoleniowych, w zależności od tego czy reprezentowały one postawę konserwatywną czy liberalną.

Opublikowane przez CBOS dane dotyczące cech społeczno-demograficznych elektoratów partyjnych pozwalają zauważyć ważną prawidłowość. Zarówno w elektoracie Koalicji Obywatelskiej (do 2025 Platforma Obywatelska), jak też w elektoracie Prawa i Sprawiedliwości dominuje pokolenie „weteranów Solidarności”, co prowadzi do marginalizacji w tym układzie politycznym pokolenia „młodych III RP”.

W KO osób w starszym wieku (65+) jest 35%, w PiS 40% przy średniej w próbie 26%. Natomiast zarówno w KO, jaki i w PiS osoby w młodym wieku (18-34) stanowią 11% wyborców, czyli dokładnie dwa razy mniej niż średnia w próbie (22%). Tendencję kluczowej roli osób w starszym wieku w obydwu elektoratach potwierdzają dane dotyczące udziału emerytów: w PiS stanowią oni 50% wyborców, zaś w KO – nieco mniej – 40% (przy średniej 33%).

Pokolenie młodych III RP

Skoro znamy tajemnicę pokoleniową „weteranów Solidarności” spójrzmy na preferencje partyjne młodych Polek i Polaków. Okazuje się, że młode pokolenie wyborców jest podzielone – analogicznie jak ich babcie i dziadkowie - na dwie wspólnoty lewicową i prawicową. Są oni zorientowani na dwie partie: Razem oraz Konfederację WiN. W partii Razem osoby w wieku 18-34 lat stanowią 68% elektoratu, zaś w Konfederacji 44%. Poglądy lewicowe deklaruje 84% wyborców partii Razem, z kolei poglądy prawicowe deklaruje 82% wyborców Konfederacji. W obydwu elektoratach udział osób w wieku 65+ jest marginalny: w Razem 13%, w Konfederacji 4%.

Dla części młodego pokolenia politycznym punktem odniesienia jest Lewica. Osoby w wieku 18-34 lat stanowią 38% elektoratu Lewicy. Osoby w wieku 65+ stanowią 16%, czyli dominacja młodego pokolenia jest tu również widoczna, choć nie tak zdecydowana, jak w przypadku Razem czy Konfederacji.

Warto zwrócić uwagę, że w tej rozgrywce partii politycznych o uwagę i sympatię wspólnot pokoleniowych w ograniczonym zakresie uczestniczy partia Grzegorza Brauna. W strukturze wieku dominuje tu segment 35-44 lata – 36% (przy średniej w próbie 20%). Biorąc pod uwagę, że 47% wyborców Brauna ma wykształcenie średnie (przy średniej w próbie 36%), to można przypuszczać, że jest to kategoria osób o względnie stabilnej sytuacji zawodowej i materialnej. Osoby w wieku 18-34 lat stanowią 20% elektoratu, zaś osoby w wieku 65+ jedynie 8%.

Konkluzje

1. Pokolenie „weteranów Solidarności” zarówno o orientacji liberalnej, jak konserwatywnej oczekuje zachowania lub przywrócenia status quo, czyli utrzymania władzy przez KO lub odzyskania władzy przez PiS. Są to dążenia politycznie umiarkowane, choć adwersarzom wydają się „końcem świata”. Obydwie partie oraz ich elektoraty mają w danym momencie historycznym zbliżone szanse na zwycięstwo wyborcze. Jednak z punktu widzenia szerszego układu sił politycznych w Polsce i w Europie – te szanse nie wykraczają poza wybory w roku 2027.
2. Pokolenie „młodych III RP” – zarówno o orientacji lewicowej, jak prawicowej jest nastawione krytycznie wobec aktualnej rzeczywistości oraz wobec rządzących tą rzeczywistością partii – KO i PiS. Młodzi nie oczekują spełnienia kilku postulatów, czy „historycznych” kompromisów. Domagają się nowego systemu politycznego, nowej władzy. Przyjęcie takiej perspektywy – w jakimś sensie rewolucyjnej – może być czynnikiem mobilizującym do aktywności politycznej w przedziale czasowym wykraczającym poza wybory w roku 2027.
3. Należy przyjąć, że struktura pokoleniowa elektoratów partyjnych stanowi ważny czynnik warunkujący zmianę układu sił na polskiej scenie politycznej. Trudno jednak precyzyjnie określić jak szybko zmiana ta nastąpi.

Tekst opublikowany w Gazecie wyborczej 30 stycznia 2026 r.